

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri 11. mai 2015. a määruse nr 59 „Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus” muutmise” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist Helve Hunt (helve.hunt@agri.ee, tel 625 6511). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Kadri Jänes (kadri.janes@agri.ee, tel 625 6539). Keeleliselt toimetas eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, tel 625 6165).

Määruse muutmise on vajalik „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” meetme 8 „Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetus” paremaks rakendamiseks. Muudatused on eelkõige täpsustavad.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest punktist.

Eelnõu punktiga 1 täpsustatakse määruse § 3 punktis 1 sätestatud maapiirkonna mõistet. Selle vajadus tuleneb 2017. aastal läbi viidud haldusreformist, mille tulemusena võis ühinenud kohaliku omavalitsuse üksusena moodustuda ka linn (näiteks Pärnu linn), mis jaguneb omakorda asustusüksusteks nagu linnad, külad, alevikud ja alevid. Mõningatel juhtudel on tekkinud ekslik arusaam, kus linna käsitatakse kohaliku omavalitsuse üksusena, mille elanike arv ühinemise tulemusena oluliselt suurenes, mitte asustusüksusena, mille elanike arv haldusreformi tulemusena ei muutunud. Tulenevalt sellest täpsustatakse määruse § 3 punktis 1 sätestatud maapiirkonna, millel paikneva metsamaa kohta saab toetust taotleda, mõistet, võttes aluseks Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 6 lõikes 2 sätestatu. Nimetatud muudatus on üksnes üheselt mõistetavuse tagamiseks – jätkuvalt saab toetust taotleda küla, alevi või aleviku või arengukava peatükis 8.1 nimetatud kuni 4000 elanikuga linna territooriumil paikneva metsamaa kohta.

Eelnõu punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks § 12 lõige 1¹, mis osutub sama paragrahvi lõike 1 muudatuse kohaselt liigseks. Samasisuline muudatus tehakse ka eelnõu punktiga 6, tunnistades kehtetuks määruse § 7 lõike 5 punktis 1 ning § 13 lõike 2 punktis 1 sätestatud nõue metsaühistule kinnituskirja esitamise kohta. Taotluste esitamise ja menetlemise praktikas on ilmnenu asjaolu, et kinnituskirja koostamine ja selleks vajalike allkirjade kogumine on metsaühistu kui toetuse taotleja jaoks ebaproportsionaalselt töömahukas (väga paljudel juhtudel ei ela metsaühistu liikmed metsaühistu tegevuspiirkonnas ning seetõttu teeb metsaühistu vajalikud menelustoimingud ja asjaajamised näiteks telefoni või e-posti teel). Samas ei too kinnituskirja metsaühistu liikmele toetuse taotlemisel ega selle kasutamisel kaasa toetusega seotud õigusi ega kohustusi, st, et kinnituskirja ei ole õiguslikult siduv dokument. Seetõttu on kinnituskirja toetuse taotlemisel osutunud ebavajalikuks, sest põhivastustus toetusega seotud kohustuste täitmisel on üksnes metsaühistul. Kui metsaühistul või Sihtasutusel Erametsakeskus (edaspidi *EMK*) tekib toetusega seonduvalt vaidlus või

erimeelsus metsaühistu liikmega, siis lahendatakse see omavahel muudel alusel ja viisil, arvestamata kinnituskirjas toodut. Eeltoodust lähtuvalt tunnistatakse kehtetuks ka määruse lisas 1 toodud kinnituskirja vorm.

Eelnõu punktidega 3–5 muudetakse määruse § 11 lõikes 3 sätestatud toetuse maksimaalseid suurusid, mis kehtestatakse standardkulude alusel. Standardkulude alusel toetuse andmise korral on tegemist toetusega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), artikli 67 lõike 1 punkti b tähenduses. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), artikli 62 lõike 2 kohaselt peab liikmesriik standardkulude alusel toetuse andmisel tagama, et asjakohased arvutused on piisavad ja õiged ning põhinevad varem kindlaks määratud korralikul, õiglasel ja tõendataval arvutusel. Selleks peab sõltumatu ning vajalike eksperditeadmistega ametiasutus tegema asjakohased arvutused ja kinnitama, et need on piisavad ja õiged. Piirhindade adekvaatsuse tagamiseks ning võimalike turumoonutuste vältimiseks jälgitakse, et kavandatavad kulud oleksid mõistlikud ning võrreldavad väljakujunenud turuhindadega. Selle tagamiseks tegi Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituut 2018. aasta jaanuaris-veebruaris 2017. aasta kohta metsamajanduslike tegevuste hinnauuringu, mille tulemustest lähtuvalt on täpsustatud sätestatud ühikuhindu. Uuringu tulemused on nähtavad EMK veebilehel <http://www.eramets.ee/uuringud-ja-statistika/uuringud/>.

Uuringu tulemustest lähtuvate muudatuste kohaselt on alates 2018. aastast esitatud taotluste puhul toetuse suurused järgmised:

- hooldusraie korral 159 eurot hektari kohta (varem 153 eurot hektari kohta),
- kasvavate puude laasimise korral 102 eurot hektari kohta (varem 100 eurot hektari kohta),
- repellendi soetamise ja kasutamise korral 70 eurot hektari kohta (varem 61 eurot hektari kohta).

Hooldusraie puhul võeti toetuse suuruse aluseks füüsilisest isikust erametsaomaniku 2017. aastal tehtud kulu valgustusraieks, kuna just valgustusraie on kuni 30 aasta vanuses metsas enimkasutatud hooldusraie võte.

Eelnõu punktiga 6 sätestatakse nõue, et toetuse saamiseks tuleb esitada avaldus üksnes Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) e-teenuse keskkonna (edaspidi *e-keskkond*) kaudu. Muudatus puudutab alates 2018. aastast lisaks mikroettevõtjatele, kellel oli kohustus esitada toetuse avaldused e-keskkonna kaudu juba alates 2016. aastast, ja metsaühistutele, kellel oli kohustus esitada toetuse avaldused e-keskkonna kaudu alates 2017. aastast, ka füüsilisest isikust erametsaomanikke ja füüsilisest isikust ettevõtjaid (edaspidi *FIE*). Muudatuse eesmärgiks on lihtsustada toetuse taotlemise protseduuri. Elektroonne taotlemine aitab kaasa ka taotluste kiirema ja ressursitõhusama menetlussüsteemi rakendamisele

2017. aastal esitasid e-keskkonna kaudu taotluse lisaks kõikidele metsaühistutele ja mikroettevõtjatele ka enamuse ehk 2/3 füüsilisest isikust erametsaomanikest, sh FIE-d. Toetuse taotlemisel e-keskkonna kaudu ei esinenud selliseid probleeme, mis seaksid kahtluse alla e-keskkonna kasutuse töökindluse ja tõhususe. Lähtuvalt sellest muudetakse määruse § 12 lõiget 1, kehtestades kõikidele taotlejatele taotluse e-keskkonna kaudu esitamise nõude.

2018. aastast esitavad üksnes e-keskkonna kaudu toetuse taotluse ka kõik need erametsaomanikud, kes taotlevad toetust maaeluministri 22. aprilli 2015. a määruse nr 39 „Natura 2000 erametsamaa toetus” alusel. PRIA eesmärgiks on minna tulevikus tervikuna üle üksnes elektroonilisele taotlemisele.

Mõned füüsilisest isikust erametsaomanikud on avaldanud arvamust, et taotluse esitamine üksnes e-keskkonna kaudu võib põhjustada probleeme mitte seetõttu, et taotlejal puudub interneti kasutamise võimalus, vaid e-keskkonnas endas võivad tekkida tehnilised tõrked, mille tulemusena võib taotlus jääda tähtaegselt esitamata.

2017. aasta taotlusvooru kestel oli kõikidel päevadel, kaasa arvatud nädalavahetused ja taotluse esitamise tähtpäeva kesköö, n-ö „töövalves“ EMK töötaja, kes oli valmis lahendama ja lahendas operatiivselt kõik tekkinud IT-probleemid. EMK-l ei ole teada, et IT-probleemide tõttu oleks mõnel taotlejal jäänud taotlus esitamata. Samas on e-keskkonna kaudu esitatud taotluste menetlemine ja asjakohaste otsustuste tegemine EMK-s kiirem ja sujuvam, kuna jääb ära paber kandjal või elektrooniliselt saadetud taotlustes olevate andmete sisestamine e-keskkonda ja sisestatud andmete üle kontrollimine (nn nelja silma printsiip) EMK töötajate poolt.

Tulenevalt PRIA rakenduspraktikast on juhul, kui e-keskkonna kaudu taotluste esitamises peaks esinema üleüldine tõrge, võimalik taotlusi esitada ka varem kasutatud viisil (paberil või digiallkirjastatuna e-posti teel).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), ning komisjoni määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75).

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega ei kaasne Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri” § 46 lõikes 1 nimetatud valdkondadele olulist mõju. Määruses tehtavad muudatused on täpsustavad.

Oluliseks muudatuseks on üksnes elektroonisele taotlemisele üleminek. Füüsilisest isikust erametsaomanikud, kes seni võisid taotlust ka e-keskkonna kaudu esitada, on alates 2018. aastast selleks kohustatud. Muudatus lihtsustab ühest küljest toetuse taotlemise protseduuri, kuid teisest küljest vähendab toetuse taotlemiseks avalduse esitamise võimalusi (jääb vaid elektroonne taotlemine). Elektroonne taotlemine aitab kaasa taotluste kiirema ja ressursitõhusama menetlemissüsteemi rakendamisele. Taotluste tõhusam menetlemine ja erinevate protsesside lihtsustamine on nii toetuse saajate kui ka menetlejate huvides.

Lähtuvalt Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi 2018. aasta jaanuaris-vebruaris tehtud metsamajanduslike tegevuste hinnauuringu tulemustest on metsamaal

elluviidavate tegevuste puhul toetuse suurus vastavuses tegelike turuhindadega ning selleks ettenähtud toetuse suurus on kontrollitud ja õiglane. Uuringu tulemustest nähtub, et metsamajanduslike tegevuste turuhinnad on 2017. aastal võrreldes aasta varasemate turuhindadega vaid mõnevõrra tõusnud.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisakulutusi.

Määruse §-s 5 nimetatud kahjustatud metsa kahjustuste kõrvaldamise ja kahjustatud metsa taastamise tegevusi, samuti määruse §-s 7 nimetatud metsapuude taimenhaiguse ja -kahjustuse ning metsatulekahju ennetamise tegevusi rahastatakse 85% ulatuses EAFRDst ning 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Pärast programmiperioodi eelarve täpsustumist on alameetmete 8.3 ja 8.4 eelarve 1,2 miljonit eurot ning kokku on taotluste rahuldamise otsuseid tehtud kogu eelarve ulatuses. Lähtuvalt eeltoodust ei ole 2018. aastal võimalik nimetatud alameetmete raames toetust taotleda. Maaeluministri 12. veebruari 2018. a määruse nr 8 „2018. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused” § 2 lõike 6 kohaselt on 2018. aastal võimalik toetust taotleda üksnes alameetme 8.6 raames. 2018. aasta jooksul vabanevate vahendite (kui näiteks tegevusi ei viida tähtaegselt ellu) selgumise järel saab teha otsuse, kas alameetmete 8.3 ja 8.4 raames on võimalik 2019. aastal toetust anda.

Pärast programmiperioodi eelarve täpsustumist on määruse §-s 6 nimetatud metsamajandamisvõtete rakendamise tegevuste avaliku sektori kogukulu on 7 712 942 eurot. Sellest 6 712 942 eurot kaetakse 85% ulatuses EAFRDst ja 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest ning 1 000 000 eurot kaetakse 100% ulatuses EAFRDst.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Määruses kavandatud muudatused on läbi arutatud Eesti Erametsaliidu juhtidega ning EMK-ga. Muudatusi on tutvustatud Eesti Erametsaliidu juhatusele ja volinikele, metsaühistute eestvedajatele, metsanduse konsulentidele ja erametsaomanikele üleriigilisel metsanduse infopäeval 30. novembril 2017. Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks EMK-le ja Eesti Erametsaliidule.